

VZDĚLÁNÍ PRO ÚZEMNÍ / PROSTOROVÉ PLÁNOVÁNÍ A MĚNÍCÍ SE SVĚT

Výtah z referátu předneseného na semináři, věnovaném vzdělávání pro územní / prostorové plánování, pořádaném Asociací evropských škol plánování (AESOP) ve spolupráci s Technickou univerzitou ve Vídni 15. a 16. března 2002; s laskavým svolením autora přeložil a uspořádal Karel Maier.

Profesor David ve svém příspěvku formuloval pohled z pozic německého prostorového plánování (Raumplanung) v evropském kontextu. Využil přitom svých zkušeností vysokoškolského profesora i praktika. Ve svém vystoupení především analyzoval poslední trendy, ovlivňující německé prostorové plánování a přípravu odborníků pro ně.

Všechny vysoké školy v Německu čelí snižujícímu se objemu prostředků alokovaných z veřejných zdrojů na výuku, což má za následek snižování stavu pedagogických pracovníků. Na tuto výzvu univerzity reagují slučováním pracovišť do větších celků s větším záběrem oborů. V řadě případů se tak znovu spojují školy architektury se školami plánování. Zvyšuje se dozor nad efektivností čerpání přidělených prostředků školy se snahou získat co nejvíce prostředků vědeckou výzkumnou činností, a to jak pro veřejnou, tak i pro soukromou sféru. Současně školy zaznamenávají pokles počtu studentů hlásících se na studium, především z demografických příčin. Studium se internacionalizuje – roste podíl zahraničních studentů a pedagogů, studium se věnuje problematice plánování přinejmenším v evropském kontextu, školy usilují o mezinárodní uznání svých zkoušek a diplomů. V úsilí o expanzi na trhu vzdělávání se německé univerzity orientují na rozvojové země; dalším potenciálním trhem pro ně je východní Evropa, kde však zatím narážejí zejména na jazykovou bariéru. Vyšší konkurenceschopnosti v rostoucí konkurenci mezi školami lze dosáhnout jen vysokým kvalitativním standardem vzdělání; ochranná opatření (např. výlučné pozice některých pracovišť, dané předpisy) nebudou trvale udržitelná.

Školy musejí reagovat na probíhající změny v praxi – lépe řečeno – měly by je předjímat. Zásadní probíhající změnou v praxi prostorového plánování je relativní

pokles významu formálních procedur a závazných „tvrdých“ dokumentů a současně rostoucí význam projektového přístupu k územnímu rozvoji; důraz na zajištění procesu implementace (realizace) záležitostí, „měkkých“ postupů, jako je monitorování a zprostředkování / mediace. Formální správní akty tak nemají valný skutečný význam, pokud nejsou podpořeny a zajištěny zájmem ze strany privátních investorů.

Mění se také podmínky pro uplatnění absolventů škol zaměřených na územní / prostorové plánování. Stále častěji pracují pro soukromý sektor. Jejich zaměstnavatelé nebývají ochotni platit jim vysoké nástupní platy, jež by příslušely vysokoškolským a v některých případech preferují absolventy s nižším stupněm vysokoškolského vzdělání (tzv. Fachhochschule – FSH).

V další části profesor David naznačuje možná východiska. Především je nutno omezit libovůli studentů v sestavování studijních plánů. Tím by bylo možno zkrátit délku studia („pobytu na škole“) bez újmy na kvalitě. Zavedení dvoustupňového studia v duchu boloňské deklarace je pro vzdělávání urbanistů – plánovatelů hrozbou, pokud se vyplní varovné scénáře, podle kterých bude jen 30 % studentů pokračovat ve studiu po dosažení bakalářského diplomu. Může se ale stát příležitostí, pokud se dosáhne kompatibility mezi absolventy FHS a bakaláři z vysokých škol univerzitního typu a pokud bude možno, aby absolventi příbuzných oborů na bakalářském stupni (geografové, stavební inženýři), pokračovali v magisterském studiu územního / prostorového plánování. Dosavadní státní akreditaci škol „jednou navždy“ bude třeba nahradit periodickou evaluací, na jejíž výsledky budou mít vliv nejen formální kritéria, ale i hodnocení prováděná zástupci privátního sektoru a praxe. Zásadní reformou by měl projít stávající systém výběru a kariérního postupu pracovníků veřejné sféry.

V současné poněkud nejasné situaci vyvolené úspornými interpretacemi a postoji vůči boloňské deklaraci je třeba vidět některé světlé body. Především se může vzdělávání urbanistů – plánovatelů opřít o nesporně silnější profesionální

lobby architektů, která prosadila minimální délku vzdělání pět let. Drastické redukci pracovišť, zabývajících se vzděláváním urbanistů – plánovatelů dodnes v Německu brání zákonný *numerus clausus*, ale ani v tomto ohledu se nelze spolehnout na pravidla a předpisy, vzniklé v minulosti.

Na budoucí vývoj bude mít rostoucí vliv stále větší okruh aktérů. Vedle státních orgánů a profesních komor to budou další profesní organizace, jiné zájmové skupiny, ale také orgány veřejné správy měst a regionů. Dá se očekávat rostoucí tlak konkurence ze strany neuniverzitních typů škol (FHS), ale také ze strany příbuzných oborů, jako je architektura, geografie, stavební inženýrství, sociologie apod., aby jejich absolventi byli uznáváni jako rovnocenní absolventům samostatných oborů územního / prostorového plánování. Německé školy územního / prostorového plánování jako celek mají výhodu v tom, že struktura jejich programů je velmi různorodá – od zcela samostatného oboru přes společné kurikulum v I. (bakalářském) stupni a na něj navazující hlavní studium se specializacemi až po relativně autonomní „nástavby“ II. (magisterského) stupně bez pevné vazby na jediný kmenový obor I. stupně (obdobu angloamerického magisterského studia). Vedle skupiny „velkých“ programů územního / prostorového plánování na „zakladatelských“ školách v Dortmundu, Kaiserslauternu, Berlíně, Hamburku – Harburgu a nověji Chotěbuzi bude nutno počítat i s méně strukturovanými programy, orientovanými převážně na bakalářské studium pro administraci a s kombinacemi s jinými obory. Nebude však možno trvale zachovat „luxus“ všeobecných multidisciplinárních programů zahrnujících cokoliv od sociálně ekonomických přes ekologické až po přírodovědné a umělecké kurzy v libovolné sestavě. Místo nich by měla nastoupit renesance prakticky založeného studijního programu, zaměřeného na plán a projekt (Entwurfs – orientation), známého ze šedesátých let, uzavírá profesor David.

*prof. Carl-Heinz David
Přeložil: Karel Maier*